

OVER DE TOP

IN OKTOBER 539 v. CHR. IS BELSAZAR ONDERKONING van Babylon. Belsazar betekent zoveel als Bel (Marduk) beschermt de koning. Zijn vader Nabonidus, de koning, was gevangengenomen door Cyrus, de koning van Perzische nomaden. Cyrus had het Babylonisch leger verslagen en Nabonidus vluchtte naar Babel. De stad viel snel in Perzische handen. Cyrus tapte de Eufraat af waardoor de waterpoorten van de stad open stonden (Jes. 44: 27, Jer. 50: 38, Op. 16: 12). De priesterkaste van Marduk was bovendien op zijn hand. Nabonidus had namelijk geen goede naam bij de bevolking en priesterkaste van Marduk. Hij had in het voorjaar een opstand in de omgeving van Babylon bloedig gesmoord. Bovendien was hij aanhanger van de maangod Sin en verwaarloosde hij de Mardukcultus. De Mardukpriesters schilderden hem later af als een tiran en waanzinnige. Zelf noemde hij zich liever: 'de Wijze'. Cyrus liet Babel niet uitmoorden en plunderen. Hij maakte het tot zijn hoofdstad. Een tijdlang was alleen de paleisburcht nog in handen van de Babyloniërs en daar resideerde Belsazar.

Belsazar, officieel de tweede man in het Babylonische rijk, lijkt zich niet druk te maken om de situatie. Voorlopig zit hij veilig. De muren zijn hoog en de voorraden op peil. Een klein feestje kan geen kwaad en is misschien goed voor het moreel. Dus wordt een feest en drinkgelag voor 1000 man georganiseerd. Duizend man lijkt ons overdreven. Maar Alexander de Grote nodigde 10.000 gasten voor zijn bruiloft uit. Ashurnasirpal II hield een banket ter ere van zijn nieuwe hoofdstad met meer dan 67.000 mensen. Dergelijke banketten voor 15.000 mensen waren in het Perzische rijk dagelijks gebruik (Esther 1: 3-8). -Even terug naar Daniël 1, wie mist aan zo'n tafel vier Joodse mannen? - Het bevel van Belsazar om de bekers afkomstig uit de tempel van Jeruzalem te halen en die als drinkbekers te gebruiken was wel zeer ongebruikelijk. De bekers waren meegenomen als teken van overwinning en geschonken aan Marduk. Een sterveling had niet het recht ze te gebruiken. In de ogen van tijdgenoten verhief hij zich boven die god en tartte die. Het ontveren van goden van overwonnen volkeren was not done! De geschiedenis van zijn voorvader Nebukadnezar is hem goed bekend. Maar dat interesseerde hem niet. Belsazar toont geen respect, maar verachting. Belsazar heeft voor niets of niemand respect. Hij heeft zichzelf een naam gemaakt. Zijn edelen doen mee en maken zich ook schuldig aan godslastering.

Iedereen is verlamd van angst en met stomheid geslagen als een hand woorden op de muur schrijft. De woorden worden gelezen, maar de boodschap wordt niet begrepen. De waardigheid van Belsazar is in één klap volkomen verdwenen. De koningin komt waarschijnlijk op het tumult af en verschijnt ten tonele. Zij wilde schijnbaar niet meefeesten. De koningin, een vrouw nota bene, moet hem vermanen zich te gedragen. Haar toon is sarcastisch: *'uw eigen vader, o koning!'* (vs. 11) Zij neemt het heft in handen en draagt een oplossing aan. Ze verwijst naar Daniël. Die is naar de achtergrond geschoven. Nieuwe heersers met eigendunk kiezen nieuwe vrienden. Misschien doet Daniël hem teveel aan zijn voorvader Nebukadnezar denken? Diens verhaal over zijn hoogmoed, de

terechtwijzing door God en zijn inkeer waren Belsazar maar al te goed bekend. Nu tart hij die God bewust. Hoe dan ook, Belsazar laat Daniël halen die hij nauwelijks kent. Hij vraagt hem zelfs wie hij is en papegaait de koningin na. Let wel, hij noemt hem niet Beltsazar, maar Daniël. Misschien is de betekenis van de naam niet tot hem doorgedrongen. Of lijken hun Babylonische namen teveel op elkaar? Daniël is helder. Niets geen 'O koning leef in eeuwigheid' en Daniël wijst hem er onomwonden op dat dit geen actie van een dronkenman is, maar een bewust verne-deren van een god. Hij geeft de reden van de bestraffing: ongebreidelde hoogmoed. Belsazar was een moreel lichtgewicht. Schijnheilig eerbetoon -derde man van het rijk, hoe politiekcorrect- wijst Daniël af. Hij wil zich hieraan niet bezondigen en medeverantwoordelijk zijn door iets aan te nemen. Hij geeft kort en treffend de betekenis van de boodschap: *mene, mene, tekel, ufarsin*. *Mene: God heeft de dagen van uw koningschap geteld en Hij heeft er een einde aan gemaakt. tekel: u bent gewogen in de weegschaal en u bent te licht bevonden. peres: uw koninkrijk is verdeeld en het is aan de Meden en de Perzen gegeven* (vs. 26-28). Daniël heet niet voor niets Daniël: God spreekt recht (Ps. 82). En Marduk beschermt de koning niet.

Dit is het einde van het Babylonische rijk en van Belsazar. Hij riep dit bewust over zichzelf af, *'hoewel u dit alles wist'* (vs. 22). Maar Belsazar ontkende de situatie buiten en binnen de paleisburcht. Hij was ziende blind en deed alsof er niets aan de hand was; het feest ging door. *In diezelfde nacht werd Belsazar, de koning van de Chaldeeën, gedood*. Het feest en de overrompeling van de stad wordt ook in Perzische kronieken genoemd.

Het gouden Babylonische rijk bestond niet meer. Het zilveren rijk van Meden en Perzen was gekomen.

LEVEN IN BUBBELS

Belsazar leefde in een bubbel van onaantastbaarheid. In deze tijd is denken in bubbels beslist niet uitgestorven. Ontkenning van feiten en het negeren van aanwijzingen komt ook nu voor. Er zijn genoeg mensen die bewust oogkleppen opzetten. Meningingen staan in graniet gehouwen. Alternatieven en vooral als die van boven-natuurlijke oorsprong zijn, krijgen geen kans.

In hoeverre moet het feest bij ons doorgaan? Corona? Een feestje moet kunnen, dan maar illegaal. O ja, een vakantie naar Spanje, daar heb ik recht op. Belachelijk dat ik niet... vul maar in.

CALIMERO IS GROOT GEWORDEN

Elke maatschappij heeft een bepaald karakter. In een samenleving waar EER voorop staat, hangt daar je status vanaf. Die eer moet je verdedigen. Kreeg je een tik op de rechterwang, dan was het de volgende dag vroeg uit bed, duelleerpistolen klaar-maken en rug aan rug staan met degene die je beledigd had. Een secondant telde tot 10 waarbij je ondertussen een aantal stappen deed. Pas na 10 tellen draaide je je om en schoot. Op die manier was je eer gered en bij overleving was je status gestegen. Eerder omdraaien en de ander in de rug schieten, was dodelijk voor je ego.

In een maatschappij waar WAARDIGHEID centraal staat, gaat het iets anders. Iemand die jou in het openbaar beschuldigt, ‘nodig’ je uit om in een zijkamertje de kwestie te bespreken. Wat er besproken wordt, blijft geheim. Na verloop van tijd kom jij naar buiten gevolgd door je opponent. De gezamenlijke verklaring dat alles is rechtgezet is voldoende om in aanzien te stijgen.

Maar Calimero is groot geworden. Ze moeten mij altijd hebben. Ze pakken mij alles af: Zwarte Piet, vuurwerk... Mij is onrecht aangedaan vanwege huidskleur, gender of noem maar op. De SLACHTOFFERROL ligt goed in de markt. Je lost niets op, je zoekt medestanders. Die medestander moet kiezen en onvoorwaardelijk in jouw denkpatroon meegaan. Waagt die medestander ook maar iets relativerends te suggereren, dan is dat onmiddellijk het bewijs dat hij jou altijd al haatte. ‘Nee’ is onacceptabel. Wee het land waarvan de regeringsleiders zo denken. Oorlog is onontkoombaar.

Is er een beter alternatief? Waar WAARHEID centraal staat? Waar een ‘nee’ ook LIEFDE kan zijn? Wat als je dochter van vijf komt en vraagt: ‘Mogen we een scheermesje? Dan kunnen we echt doktertje spelen en echt opereren!’ Wie kan het dan over zijn hart krijgen om geen ‘Ja’ te zeggen? ■

Vragen die knagen

1. Wat is heilig?
2. Belsazar ontkende de heiligheid van God. Wat is voor ons heilig?
3. Is de kerk een christelijke bubbel?
4. Kunstmatige intelligentie stuurt ons gedrag op het internet aan. Merk je dit? Wat zijn positieve kanten en wat de negatieve?

LIJST VAN KONINGEN BIJLAGE C

Nabopolassar regeert van 625-605 v. Chr. en maakt Babylon onafhankelijk van Assyrië. Hij wordt opgevolgd door zijn zoon Nebukadnezar (605-562). De zoon van Nebukadnezar is Amel Marduk (Evil Merodoch) (562-560). Hij laat Jojakim vrij (2Kon. 25: 27-30; Jer. 52: 31-34). Amel Marduk wordt vermoord door zijn zwager Nergal-shar-Ushur (Neriglissar) (559-556) (Jer. 39: 3, 13). Diens zoon Labaši-Marduk (Merodoch) regeert waarschijnlijk maar 3 maanden en wordt afgezet. De coupplagers zetten Nabonidus (556-539) op de troon. Zijn zoon Belsazar wordt coregent en is daarmee tweede machthebber in het rijk. N.B. jaartallen zijn altijd nog een bron van discussie.

DE CYRUSCILINDER BIJLAGE D

Bij belangrijke bouw- en herstelwerkzaamheden werden verklaringen onder de fundamente ingemetseld. Latere koningen en architecten konden dan weten wie de bouwwerken uitgevoerd hadden. Het leggen van de eerste steen heeft deels dezelfde redenen. Cyrus heeft zo'n boodschap nagelaten bij het herstel van Babylon. Op een in 1879 ontdekte cilinder staat in spijkerschrift de verklaring van Cyrus. Hij noemt Nabonidus een ongeschikt heerser die goden uit andere steden verzamelde en naar Babylon bracht. De godenkoning Marduk koos Cyrus uit om alles weer te herstellen. Let wel, de overwinnaar geeft zijn visie (vertaling historiek.net).

Een ongeschikte heerser (Nabonidus) was aangesteld om de macht over het land uit te oefenen niet gehinderd door vrees voor de goden reciteerde hij dagelijks een onheilig offergebed. Zonder eerbied maakte hij een einde aan de reguliere offers, Met deze maatregelen tastte hij de cultus van Marduk, de godenkoning, aan en deed hij diens stad kwaad.

Hij (Marduk) onderzocht alles en vond een rechtvaardig vorst, nam zijn uitverkorene bij de hand, noemde hem bij diens naam Cyrus, koning van Perzië, en zegde hem de wereldheerschappij toe.

Ik (Cyrus) deed de goden terugkeren, en ik gaf hun een woonplaats voor altoos. Ook hun vereerders verzamelde ik en liet ik terugkeren naar hun steden. De goden van het land van Sumer en Akkad, die tot woede van de godenkoning door Nabonidus waren overgebracht naar Babylon, deed ik op bevel van de grote heer Marduk weer wonen in hun geliefde tempels in hun eigen steden.

De goden van de steden in Mesopotamië mochten weer naar huis. Dit staat drie keer op de cilinder en was dus belangrijk voor Cyrus. Er staat niet vermeld dat ook de tempel in Jeruzalem weer herbouwd mocht worden, maar dit ligt wel in de politieke lijn die Cyrus volgde. Ezra gebruikt vrijwel dezelfde woorden: *Zo zegt Kores, de koning van Perzië: Alle koninkrijken van de aarde heeft de HEERE, de God van de hemel, aan mij gegeven, en Hij is het Die mij heeft opgedragen om een huis voor Hem te bouwen in Jeruzalem, dat in Juda ligt. Wie er onder u ook maar tot al Zijn volk behoort – zijn God zij met hem – laat hij optrekken naar Jeruzalem, dat in Juda ligt, en laat hij het huis van de HEERE, de God van Israël, bouwen; Hij is de God Die in Jeruzalem woont.*